

**DE HOEKSCHE WAARD
MAKEN WE SAMEN**

Verkiezingsprogramma 2022-2026

INHOUD

Kernwaarden	3
Uitgangspunten	4
Samenleven	5
Vrijwilligers	7
Onderwijs en arbeidsmarkt	8
Cultuur en erfgoed	9
Sport	10
Leefbaar wonen	11
Woningen	13
Mobiliteit	15
Veiligheid	16
Zorg voor elkaar	17
Ouderen	18
Jeugdzorg	20
Zorg voor dieren	21
Duurzame Economie	22
Economie	24
Agrarische sector	26
Toerisme	27

KERNWAARDEN

Het evangelie is de inspiratiebron voor CDA Hoeksche Waard. Onze Westerse, Nederlandse en Hoeksche Waardse samenleving is gebouwd op Christelijke waarden, normen en gebruiken. Veel CDA'ers vinden nog altijd inspiratie in hun geloof of grond van de Bijbel. En nog meer CDA'ers brengen Christelijke waarden en normen met overtuiging in de praktijk, los van welke geloofsovertuiging dan ook. Vier kernwaarden staan bij het CDA centraal:

Rentmeesterschap

We gaan verantwoord om met wat we ontvangen en schuiven de rekening van ons bestaan niet door naar verre oorden of volgende generaties.

Gespreide verantwoordelijkheid

Inwoners, ondernemers, verenigingen en organisaties krijgen ruimte en vertrouwen om te doen waar ze goed in zijn en de overheid doet wat zij moet doen.

Gerechtigheid

Overheden handelen rechtvaardig, bestrijden onrecht en beschermen wie of wat bescherming nodig heeft.

Solidariteit

Niet ik, niet jij, maar wij. Samen komen we verder én halen we het beste uit elkaar naar boven. In dit leven hebben we allemaal van tijd tot tijd een sterke schouder of troostende arm nodig en bieden die dus dan ook zelf waar we kunnen.

UITGANGSPUNTEN

Het programma voor de periode 2022-2026, dat karakteristiek zal zijn voor ons politiek handelen, heeft de volgende uitgangspunten:

De gemeenschap staat voorop

Het CDA is een brede volkspartij. Bij ons staat de gemeenschap voorop. De betrokkenheid van mensen bij hun dorp, school, buurt, kerk, bedrijf of vereniging. Dat is wat de Hoeksche Waardse samenleving samenbindt.

Vertrouwen

CDA'ers kom je overal tegen. Ook in de Hoeksche Waard heeft het CDA wortels in alle lagen van de samenleving. Voor ons begint politiek dan ook bij mensen die samen komen en initiatief nemen. Wij willen dat de gemeente die mensen en organisaties ruimte en vertrouwen geeft. Recht op steun brengt de plicht met zich mee om middelen verantwoord te besteden. Daar maken we slimme afspraken over; we willen namelijk geen cultuur van controle en harde afrekening. Vertrouwen staat centraal en het doel voorop.

Menselijke waardigheid

Een sterke rechtsstaat is voor het CDA een onmisbare voorwaarde voor de bescherming van de menselijke waardigheid. De overheid is er om kwetsbaren te beschermen en samenleven mogelijk te maken. Zij is daarbij even streng als betrouwbaar, stelt heldere grenzen, bestrijdt onrecht actief en is zelfkritisch. De toeslagenaffaire heeft pijnlijk duidelijk gemaakt hoe mis het kan gaan als de overheid niet kritisch naar zichzelf kijkt en er te makkelijk vanuit gaat, dat zij het altijd bij het rechte eind heeft.

Betrokken inwoners

Verbondenheid in de samenleving begint bij betrokken inwoners. Waar we ons laten raken door het lot van de ander, komen we in beweging. De hulp die de overheid daarbij biedt, neemt de mens en het initiatief als vertrekpunt, niet het systeem of de regels. Inwoners en organisaties worden waar mogelijk betrokken bij het maken van beleid.

Positief toekomstgericht

Vanuit het rentmeesterschap - het besef dat we een verbindende schakel zijn tussen generaties - voelen wij ons als CDA'ers geroepen om te zorgen voor onze natuur en cultuur. We kijken dus verder dan ons eigen belang in onze eigen tijd, maar beschermen wat van waarde is en laten een betere samenleving achter voor de komende generatie.

SAMENLEVEN

Wij willen dat iedereen zich in de Hoeksche Waard veilig voelt om zichzelf te zijn. Geen enkel mens is gelijk, maar we zijn wel allemaal gelijkwaardig. Samenleven betekent dat we er met elkaar voor zorgen dat iedereen mee kan doen, ongeacht afkomst, leeftijd, gender, geaardheid, inkomen of beperking. Daar waar mensen onvoorwaardelijk voor elkaar zorgen en elkaar steunen ben je geborgd en beschermd.

Samenleven betekent dat we omzien naar elkaar; nagaan of het nog goed gaat met de ander, of dat hij of zij misschien hulp nodig heeft. Samenleven betekent samen werken om, met de inzet van familie, burens, vrienden, kennissen, vrijwilligers, mantelzorgers en professionals, een hecht netwerk te vormen. Om steun te kunnen bieden aan mensen op het moment dat ze dat nodig hebben en op een wijze die bij hen past. Niet waar je recht op hebt (of niet) moet leidend zijn, maar wat je nodig hebt om mee te blijven doen in de samenleving.

Het CDA wil dat iedereen mee kan doen in de Hoeksche Waardse samenleving, zich gezien voelt en weet: ik doe ertoe. Een overheid alleen kan dit nooit bereiken. Daar is namelijk een heel dorp voor nodig en soms zelfs meerdere dorpen.

‘De Hoeksche Waard maken we samen’ betekent daarom voor ons:

Samenleven: of dit nu met een gezin is, alleen, met zijn tweeën of met meerdere personen. Zolang je er voor elkaar bent;

Helpen: het ondersteunen van mensen waarvoor meedoen niet vanzelfsprekend is. Denk aan mensen die minder te besteden hebben, statushouders, mindervaliden of mensen met lichamelijke of psychische klachten;

Met elkaar: de Hoeksche Waard is overtuigd regenbooggemeente. Het blijven werken aan de veiligheid, sociale acceptatie en -opname en weerbaarheid van inwoners die zich nog te vaak vanwege geaardheid, afkomst, geloof, geslacht, beperking, leeftijd of anderszins buitengesloten voelen;

Veiligheid: het bestrijden van drugshandel, drugsgebruik en drugsoverlast. We koersen op meer veiligheid en weerbaarheid voor zowel de jongeren die het aangeboden krijgen als de ouders die hier zorgen over hebben, als de omwonenden die er overlast door ervaren;

Toegankelijkheid: het streven naar een goede toegankelijkheid voor de dorpen, winkels, sportverenigingen, culturele gelegenheden en algemene voorzieningen, en openbare toiletten langs toeristische en recreatieve trekpleisters;

Eenzaamheid voorkomen: het buiten de deur houden van eenzaamheid en daartoe investeren in vroegsignalering. Dit zijn preventieprogramma's waarin mensen bij elkaar gebracht kunnen worden in aantrekkelijke en laagdrempelige ontmoetingsplekken in ieder dorp.

Jeugd enthousiasmeren: het oog hebben voor en energie steken in de jeugd om hen actief en verbonden te houden met de samenleving. Daartoe investeren we in de samenwerking tussen verenigingen, ondernemers en organisaties als Hoeksche Waard Actief en Jong Hoeksche Waard om zo de mogelijkheden op het gebied van sport, recreatie en uitgaan voor de jeugd te verruimen. Maar ook het ontvangen van jongerenwerkers en vrijwilligers bij verenigingen training en coaching om jongeren, naarmate zij ouder worden, steeds meer verantwoordelijkheid te laten nemen om zelf activiteiten, uitjes en evenementen te organiseren. We zijn erg trots op de leden van onze eigen CDA Jongerenadviesraad die een eigen programma hebben geschreven met daarin de belangrijkste thema's en ambities voor jongeren;

Digitalisering: het helpen van mensen voor wie digitalisering niet vanzelfsprekend is, wat leidt tot meer gemak en een betere toegankelijkheid. Dit doen we door zowel te investeren in digitale vaardigheden, als door de mogelijkheid te behouden om contact te hebben met medewerkers van de gemeente op de servicepunten;

Meedenken: dat inwoners, ondernemers en verenigingen de ruimte krijgen mee te denken over zaken die hen aangaan. Hoeveel ruimte al van tevoren vastligt, bijvoorbeeld via wetgeving of wat betreft financiële mogelijkheden, bepaalt de "beïnvloedbare ruimte". Dit is de ruimte waarbinnen inwoners, ondernemers en verenigingen kunnen adviseren, meewerken of meebeslissen. Voor elke situatie is een andere vorm van participatie van toepassing;

Faciliteren en stimuleren: dat initiatieven uit de samenleving voorrang krijgen. De kracht van de samenleving is groot, mits initiatieven ruimte en vertrouwen krijgen. De gemeente past zich aan naar meer faciliteren en stimuleren in plaats van "van bovenaf" sturen en controleren.

Vrijwilligers

Mensen die zich vrijwillig inzetten voor een ander, of voor verenigingen, scholen, kerkelijke, culturele en maatschappelijke organisaties zijn onmisbaar voor de samenleving. Wie vrijwilligerswerk doet, komt vaak in contact met andere mensen. Het zorgt voor verbinding met mensen die je anders misschien wel nooit had ontmoet. Hierdoor ontstaan sociale netwerken die van belang zijn voor een sterke samenleving. Het is een taak voor de gemeente om dit te ondersteunen en te waarderen.

Het CDA wil het werk van vrijwilligers in de gemeente Hoeksche Waard behouden en stimuleren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... de jaarlijkse uitreiking van de Gemeentelijke Vrijwilligerswaardering in stand houden;
- ... investeren in scholing en training van speciale vrijwilligers. Bijvoorbeeld vrijwilligers die zorgen voor iemand in de laatste fase van het leven of die een maatje zijn van mensen met een psychiatrische aandoening, eenzaam of minder mobiel zijn;
- ... jongeren stimuleren om vrijwilligerswerk te doen. Bijvoorbeeld via school, omdat je dan al op jonge leeftijd ervaart wat het betekent om vrijwillig iets te doen voor de samenleving;
- ... organisaties en verenigingen steunen die met vrijwilligers bijdragen aan een samenleving waarin iedereen meedoet;
- ... een contactpersoon hebben vanuit de gemeente voor iedere vrijwilligersorganisatie.

Onderwijs en arbeidsmarkt

In een wereld die razendsnel verandert en steeds meer draait om kennis en informatie leren we elke dag bij. Kennis, vakmanschap en vaardigheden zijn de basis om mee te kunnen doen in de samenleving en je eigen talenten volop te benutten. Een school moet een plek zijn waar iedereen zich thuis voelt. De gemeente stimuleert diversiteit in onderwijsaanbod, zorgt voor goede en duurzame onderwijshuisvesting en draagt bij aan veiligheid op en rond de scholen. De Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven (SOB Hoeksche Waard) brengt regionale opleidingsinstituten en lokale ondernemers bij elkaar om onderwijsaanbod af te stemmen op lokale werkgelegenheid.

Het CDA wil het onderwijs in de gemeente Hoeksche Waard verder stimuleren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... het basisonderwijs verder ondersteunen bij lessen gericht op boerderijeducatie en natuur- en milieueducatie. Meer kennis over natuur, milieu en landschap vergroot namelijk de betrokkenheid en maakt kinderen al op jonge leeftijd bewust van de omgeving;
- ... cultuureducatie in het onderwijs verder uitbreiden. Op school bereiken we alle kinderen. Kunst en cultuur is iets wat we kinderen mee willen geven. Het zorgt ervoor dat kinderen zich in de volle breedte kunnen ontwikkelen en hun talenten kunnen ontdekken;
- ... stimuleren en faciliteren dat elke school meedoet met concepten als Jongeren Op Gezond gewicht (JOGG), Gezonde School en rook- en drugsvrije generatie;
- ... vanuit elk dorp bereikbare (voorschoolse) kinderopvang mogelijk maken;
- ... meer aandacht geven aan bewegingsonderwijs op basis- en middelbare scholen. Hiermee bedoelen wij zowel het voorzien in goede faciliteiten die zich nabij de scholen bevinden, als het stimuleren van verbindingen met sportverenigingen;
- ... het inzetten op MBO-instellingen in de Hoeksche Waard op groeiende sectoren zoals agrarische techniek, de zorg, en opleidingen voor vakmensen in techniek, metaal- en bouwnijverheid. Juist hier moet de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de Hoeksche Waard verder verbeteren;
- ... bedrijven ondersteunen om voldoende stageplaatsen voor MBO- en HBO-leerlingen te realiseren, waarbij de gemeente hierin zelf het goede voorbeeld geeft door binnen de gemeente stageplekken aan te (blijven) bieden. Dit willen we bereiken omdat veel jongeren moeilijkheden ervaren bij het verkrijgen van een stageplaats tijdens hun opleiding en ondernemers op hun beurt een tekort hebben aan (nieuw) opgeleide medewerkers;
- ... kennisintensieve bedrijven stimuleren zich in de Hoeksche Waard te vestigen;
- ... opdrachtnemers bij overheidsopdrachten stimuleren om zich in te zetten voor extra werk of stageplekken, voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Cultuur en erfgoed

De Hoeksche Waard heeft een rijke culturele sector. Met grote en kleine culturele voorzieningen, veel amateurverenigingen, historische dorpen en niet te vergeten onze culturele gebruiken en kenmerkende evenementen. De culturele en creatieve sector is daarom onmisbaar. Een sector die het leven kleur geeft en mooier maakt, mensen verbindt en verrast, en die aan veel mensen werkgelegenheid biedt. Ook evenementen dragen bij aan de leefbaarheid. Met de vele vrijwilligers die zich ieder jaar inzetten om dit mogelijk te maken, zijn deze evenementen ook echt van de samenleving zelf. Dit moeten we behouden en versterken. Investeren in cultuur en erfgoed is investeren in een sterke samenleving en de verbinding tussen generaties.

Het CDA wil de maatschappelijke waarde van cultuur en erfgoed in de gemeente Hoeksche Waard verder versterken.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... culturele instellingen en verenigingen met hulp van de overheid heelhuids door de coronacrisis loodsen en de innovatie die is ontstaan vasthouden voor de toekomst;
- ... centrale dorpslocaties, zoals dorpshuizen, stimuleren en faciliteren zodat mensen elkaar kunnen ontmoeten en tegelijkertijd ook culturele activiteiten een plek krijgen;
- ... muziek, beeldende en podiumkunsten inzetten bij zorg- en hulpvragen;
- ... evenementen die er nu zijn behouden, zoals bijvoorbeeld de 's-Gravendeelse Feestweek, de Paardenmarkt in Numansdorp en de Herfstmarkt in Strijen;
- ... een jaarlijkse 'Dag van de Hoeksche Waard' organiseren om Hoeksche Waarders aan te moedigen samen buurt- of straat activiteiten te organiseren die voor ontmoeting zorgen tussen verschillende groepen;
- ... een soepele vergunningverlening hanteren en ondersteuning bieden voor evenementen die worden georganiseerd door plaatselijke verenigingen;
- ... geld vrijmaken om het belangrijkste erfgoed voor de toekomst veilig te stellen. Dit gebeurt op basis van een op te stellen visie op het cultureel- en religieus erfgoed;
- ... een cultuurfunctionaris benoemen om het voortbestaan van de lokale musea, bibliotheken en culturele verenigingen te koesteren en te bevorderen;
- ... kinderen en senioren een cultuurpas aanbieden waarmee zij voordelig kennis kunnen maken met verschillende culturele uitingen. Ook statushouders mogen daarvan één jaar lang gratis gebruik maken ter bevordering van hun integratie en taalontwikkeling.

Sport

Sport en bewegen zijn voor het CDA belangrijke verbindende krachten in onze samenleving. Sport brengt mensen letterlijk in beweging en draagt zo bij aan gezondheid, ontspanning en ontmoeting. Via sport ontwikkelen we als kind belangrijke vaardigheden, zoals samenwerken, doorzettingsvermogen en omgaan met tegenslagen. Hier hebben we ons leven lang profijt van. Ook op latere leeftijd is het plezier van het gezamenlijk sporten van grote waarde. Het CDA vindt het daarom belangrijk dat sport voor iedereen toegankelijk is, ook voor mensen met een beperking of mensen die minder te besteden hebben. Een divers en betaalbaar aanbod is daarvoor belangrijk. Als gemeente zorgen we er daarom samen met verenigingen én commerciële aanbieders, zoals sportscholen, voor dat er een openbare ruimte beschikbaar is die uitnodigt tot sporten, spelen en bewegen.

Het CDA wil de maatschappelijke waarde van sport en bewegen in de gemeente Hoeksche Waard verder versterken. Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we behouden wat we hebben. Hiermee bedoelen we dat geen vereniging om mag vallen als gevolg van de coronacrisis. Daarom worden verenigingen geholpen om zich aan te passen aan de harmonisatie van het buitensportbeleid van de gemeente Hoeksche Waard. Ook hier geldt voor het CDA: géén vereniging mag omvallen als gevolg van deze harmonisatie.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... gericht investeren in ontwikkeling. Daarom wordt er samen met Sportraad Hoeksche Waard en Hoeksche Waard Actief een Sport- en Beweegnota opgesteld;
- ... kinderen en senioren een sportpas aanbieden waarmee zij voordelig kennis kunnen maken met verschillende sporten. Ook statushouders mogen één jaar lang gratis sporten naar keuze ter bevordering van hun integratie en taalontwikkeling;
- ... het gebruik van 'Jeugdfonds Sport & Cultuur' stimuleren zodat kinderen van mensen die minder te besteden hebben toch deel kunnen nemen aan sport;
- ... met verenigingen een actieplan vrijwilligers maken om vrijwilligers actief te houden en nieuwe vrijwilligers te enthousiasmeren;
- ... een buitenruimte inrichten die uitnodigt tot bewegen. We zoeken actief naar mogelijkheden en initiatieven om sport-, spel- en recreatievoorzieningen in de buitenruimte uit te breiden, zoals bijvoorbeeld mountainbike-, skeeler- en ruiterroutes en willen de bereikbaarheid via voet- en fietspaden verbeteren;
- ... verenigingen compenseren voor de OZB-heffing op verenigingsgebouwen;
- ... met verenigingen en scholen samenwerken aan multifunctioneel gebruik van sport- en onderwijsaccommodaties en 'open sportparken' ontwikkelen;
- ... een nieuw zwembad in Numansdorp realiseren dat niet alleen dient als locatie voor diploma- en vrij zwemmen of voor specifieke doelgroepen, maar waar zwemverenigingen ook de mogelijkheid hebben zich verder te ontwikkelen.

LEEFBAAR WONEN

Elk dorp in de Hoeksche Waard heeft zijn eigen karakteristiek en dat maakt de regio sterk in diversiteit. Dit moet ook in de toekomst zo blijven. Daarbij moeten onze dorpscentra levendig blijven. Dit kan door in het centrum de winkels te concentreren en zo aantrekkelijke winkelgebieden te houden, terwijl er tegelijkertijd net buiten de centra ruimte ontstaat voor woningen.

Een fijne plaats om te wonen vraagt om leefbaarheid. Dit ontstaat doordat mensen sociale activiteiten kunnen ontplooiën in bijvoorbeeld buurthuizen, aantrekkelijke en groene parken of tijdens evenementen. Het CDA staat voor ontmoetingsplaatsen voor en door bewoners, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van bestaande voorzieningen zoals dorpshuizen, scholen, sportaccommodaties, bibliotheken en kerken.

Samenleven betekent dat je ook samen problemen oplost. Leefbaarheid is ook goede kwaliteit van de buitenruimte, een mooie entree van de dorpen zonder zwerfafval langs wegen.

Het CDA wil blijven investeren in leefbaar wonen in de gemeente Hoeksche Waard.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin:

- ... parken en pleinen uitnodigen tot bewegen en ontmoeten;
- ... de energie van inwoners, ondernemers en verenigingen om activiteiten of evenementen te organiseren door de gemeente actief wordt ondersteund;
- ... dorpshuizen, scholen, sportaccommodaties, bibliotheken en kerken zoveel mogelijk als ontmoetingsplaats worden ingezet. Naar aanleiding van initiatieven in Goudswaard en Westmaas om een nieuwe ontmoetingsplaats te realiseren onderzoeken we graag samen met de inwoners welke locaties daarvoor geschikt zijn of geschikt te maken;
- ... we problemen samen oplossen en - daar waar burens er niet samen uitkomen - de gemeente actief buurtbemiddeling aanbiedt;
- ... we dorpscentra levendig houden door leegkomende winkelpanden voor detailhandel te behouden en het wonen boven winkels stimuleren. Winkels net buiten de centra, waar mogelijk, verhuizen naar het centrum, zodat de kern levendig blijft en net buiten het centrum ruimte ontstaat voor wonen;
- ... groene initiatieven ruimte en steun krijgen vanuit de gemeente. Denk aan het realiseren van natuurspeeltuinen of groene schoolpleinen, vergroening van tuinen, stoepen en ontmoetingsplekken in wijken of het inrichten van gezamenlijke (moes)tuinen en hofjes;
- ... ecologisch groenbeheer de standaard wordt - vanwege biodiversiteit - en dit strak wordt uitgevoerd. Ecologisch beheer is zeker niet hetzelfde als het onderhoud laten versloffen. Het vraagt om heldere inrichting- en beheerkeuzes in overleg met inwoners en ondernemers;

- ... inwoners en bedrijven volop de ruimte krijgen om initiatieven te nemen voor inrichting en onderhoud van het openbaar groen in hun omgeving. Een Tiny Forest kan zo'n vorm zijn. De gemeente draagt zorg voor een heldere hoofdstructuur (raamwerk), waarbinnen diversiteit de ruimte kan krijgen. De entrees van dorpen krijgen speciale aandacht;
- ... meldingen over de openbare ruimte (Fixi-app) snel en adequaat worden opgepakt en de wijze van afdoening standaard begint met de vraag aan de melder of de voorgestelde wijze van afdoening beantwoord aan de bedoeling van de melder. De gemeente treedt daarbij op als loket, ook als andere overheden of organisaties verantwoordelijk zijn voor de uitvoering;
- ... het onderhoud van de openbare ruimte weer op het niveau komt zoals we dat uit het verleden kennen. Er moet betere afstemming komen met provincie en waterschap en meer inbreng en van inwoners en ondernemers bij inrichting en beheer;
- ... zwerfafval uit het straatbeeld verdwijnt door preventie en bewustwording en een brede, actieve deelname aan de Landelijke Opschoondag – inclusief basis en middelbaar onderwijs - en het belonen van verenigingen en burgerinitiatieven die zwerfafval inzamelen;
- ... aansluitend op het openbaar groen bewoners ook hun tuinen klimaatadaptief inrichten;
- ... we via een 'groenfonds' geld sparen voor de vervanging van groen bij einde levensduur. Dit fonds willen we onder andere vullen met de verkoop van 'snippergroen' en een afdracht bij nieuwbouw: voor elke nieuwe woning twee nieuwe bomen;
- ... steile stoepen, openbare ruimten en gebouwen zo spoedig mogelijk kinderwagen- en rolstoeltoegankelijk maken;
- ... we alle ruimte geven aan verdere ontwikkeling en uitvoering van initiatieven die ontstaan in de samenleving en een toegevoegde waarde hebben. Voorbeelden zijn voedselbossen, alternatieve woonvormen en versterking van de leefbaarheid.

Woningen

In heel het land heerst een groot woningtekort. De laatste jaren is het bouwtempo in de Hoeksche Waard opgeschroefd en was er extra aandacht voor jongeren en starters. Het gaat echter nog niet goed genoeg. Wat nu wordt opgeleverd is én te weinig én te eenzijdig: vooral dure gezinswoningen. Er is een tekort aan betaalbare woningen enerzijds - mede veroorzaakt door de krapte - en aantrekkelijke woningen voor ouderen die door willen stromen anderzijds. Ook de wachttijd voor een sociale huurwoning in de Hoeksche Waard liep de laatste jaren flink op. Voor middeninkomens in het bijzonder is het inmiddels zoeken naar de spreekwoordelijke speld in de hooiberg. Zij verdienen te veel voor een sociale huurwoning maar te weinig om mee te kunnen bieden op een gemiddelde woning in deze oververhitte markt.

Het zijn juist deze leeftijds- en inkomensgroepen die we niet kunnen missen als we onze samenleving vitaal willen houden en onze voorzieningen in stand. Het gaat om zowel de nieuwe leerlingen als de leerkrachten voor onze scholen, om zowel de nieuwe jeugdleden als het vasthouden van de jongvolwassen leden in onze verenigingen, om zowel onze klanten als medewerkers van de lokale winkels en om onze zorgmedewerkers in onze zorginstellingen.

Het CDA wil de komende periode alle zeilen bijzetten om zowel het bouwtempo als de variatie op te voeren, zodat we onze jongeren, jonge huishoudens, middeninkomens en ouderen aantrekkelijke en betaalbare woningen aan kunnen bieden. Daarbij gaan we actief op zoek naar nieuwe, snellere en goedkopere procedures en bouwmethoden. Dit vraagt bijzondere toewijding en inzet.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... een op de drie nieuwbouwwoningen (huur en koop) realiseren voor starters en jonge huishoudens en één op de drie voor ouderen (levensloopbestendige grondgebonden woningen en appartementen);
- ... nieuwbouwwoningen alleen toewijzen voor eigen bewoning;
- ... woningen in elk dorp bouwen;
- ... een wethouder benoemen die het brede integrale spectrum van Wonen als portefeuille heeft;
- ... woningen bouwen die passen bij het karakter van de dorpen en het omliggende, agrarische landschap;
- ... een 'living lab' inrichten waar inwoners, professionals en gemeente elkaar ontmoeten met initiatieven, wensen en vragen over wonen in brede zin. Denk aan verduurzaming, collectief particulier opdrachtgeverschap of bouw van een zelfvoorzienende woonwijk;
- ... als gemeente en/of inwoners via collectief particulier opdrachtgeverschap weer vaker zelf grond aankopen en woningen ontwikkelen met daarbij uiteraard een zorgvuldige risicobeheersing. Nu zijn we grotendeels afhankelijk van projectontwikkelaars met grondposities die het tempo en programma richten op winstmaximalisatie. Dit is hun goed recht, maar knelt met onze maatschappelijke belangen;

- ... koopwoningen voor starters, lagere inkomens en middeninkomens realiseren, bijvoorbeeld via erfpacht, sociale koop of koopsubsidie in samenwerking met woningcorporatie HW Wonen, zodat deze groepen ook kunnen profiteren van de voordelen van een koopwoning;
- ... projectontwikkelaars verbieden woningen bij opbod te verkopen;
- ... in de periode tot 2030 de sociale woningvoorraad, zowel huur als sociale koop, in samenwerking met woningcorporatie HW Wonen op orde brengen;
- ... eigen inwoners voorrang geven bij het kopen van een nieuwbouwwoning en hiertoe onderzoeken wat moet worden aangepast in de huisvestingsverordening;
- ... actief op zoek gaan naar nieuwe, snellere, goedkopere en meer duurzame manieren om woningen te bouwen. Denkend aan woningen die al voor een groot deel in een fabriek zijn gemaakt (prefab, modulair), houtbouw en zelfvoorzienend bouwen;
- ... met inwoners actief op zoek gaan naar locaties voor Tiny Houses;
- ... leegstaande bedrijfs- en kantoorpanden versneld omzetten naar (flex)woningen;
- ... voldoende flexwoningen realiseren voor mensen met een acute tijdelijke woningbehoefte;
- ... een 'doorstroommakelaar' benoemen die actief ouderen ondersteunt bij het realiseren van hun woonwensen voor zowel koop, als huur in samenwerking met woningcorporatie HW Wonen;
- ... de openbare ruimte klimaatadaptief inrichten: wateroverschotten en -tekorten worden opgevangen en bomen en planten koelen de omgeving en gaan zo hittestress tegen;
- ... zowel buiten (pleinen, parken) als binnen (huiskamer van de wijk) aantrekkelijke ontmoetingsplekken realiseren;
- ... voor we gaan bouwen eerst zorgen voor een goede ontsluiting: eerst bewegen, dan bouwen;
- ... "Hoeksche Waarden", bijzondere plekken die onze dorpen en ons landschap karakter geven. Een bewaard gebleven boomgaard, bijzondere boerderij of oud kerkepad. De tijd blijkt op deze bijzondere plekken zelden echt stil te staan. Stilstand vertaalt zich in de praktijk vaak in achteruitgang en verval. Behoud alleen is dan niet voldoende. We moeten actief op zoek naar initiatieven om (belevings)waarde en recreatieve betekenis toe te voegen aan deze plekken. In een op te stellen ontwikkelvisie beschrijven we hoe we de "Hoeksche Waarden" willen "behouden en versterken door ontwikkeling".

Mobiliteit

Iedereen in de Hoeksche Waard wil nu en in de toekomst veilig en vlot met fiets, auto of openbaar vervoer bij school, werk, vereniging, familie en vrienden of winkel kunnen komen. Dat vraagt om netwerken die robuust, duurzaam en veilig worden ingericht met het oog op toekomstige ontwikkelingen. Denk aan de besluiten vanuit het Rijk over de oeverbindingen, woningbouw, energietransitie en de opkomst van elektrische vervoermiddelen en waterstof. De versterking van de verkeersader Amsterdam-Antwerpen heeft mogelijk gevolgen voor de leefbaarheid op ons eiland. Het CDA zet zich in om de mobiliteit in de gemeente Hoeksche Waard verder te verbeteren: eerst bewegen, dan bouwen!

Samen willen we een Hoeksche Waard ontwikkelen waarin we:

- ... inzetten op een fijnmazig OV-netwerk en betere verbondenheid tussen de dorpen. De buurtbus heeft zich bewezen als een belangrijke schakel voor de ontsluiting van het landelijke gebied en breiden we graag uit naar het oosten van de Hoeksche Waard;
- ... de aansluiting van het busnetwerk op omliggende NS Stations en metroverbindingen verbeteren en de reistijden per OV - naar bijvoorbeeld de Erasmus Universiteit en Hogeschool Rotterdam in Kralingen of de middelbare scholen in Barendrecht - flink verkorten. Een alternatief is samenwerking tussen buurtbus OV;
- ... investeren in het verbeteren van het fietsnetwerk inclusief fietsenstallingen, oplaadpunten voor elektrische fietsen en wind beschutte (door meer bomen) fietsroutes tussen de dorpen en de oeververbindingen;
- ... de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen in de kernen uitbreiden;
- ... voorlichting en educatie over verkeersveiligheid versterken door kinderen in de praktijk te leren om gevaarlijke situaties te herkennen en te voorkomen. Bijvoorbeeld met een fietsexamen of een praktijkles over de dode hoek van een vrachtwagen of een tractor;
- ... voor elk dorp een verkeersplan opstellen wat inzicht geeft in mogelijke gevaarlijke verkeerssituaties, met daarbij een aanzet om deze gevaarlijke situaties te verbeteren. We willen een westelijke randweg in Numansdorp;
- ... de doorstroming van de A4-A29 verbeteren door bij provincie en Rijk te lobbyen voor aanpassing bij de Haringvlietbrug op korte termijn en de aanleg van een tunnel op langere termijn;
- ... in geval van aanleg van de A4-Zuid allereerst het Hellegatsplein aanpakken. Ook een goede inpassing in het karakteristieke landschap van de Hoeksche Waard en het voorkomen van overlast (geluid, geur en fijnstof) zijn essentieel;
- ... een "Masterplan N217 2040" opstellen in samenwerking met provincie en Rijk. Dit om goed te kunnen anticiperen op besluitvorming over een tolvrije Kiltunnel en de aansluiting A4-A29 bij Oud-Beijerland. Er moeten robuuste oplossingen komen, vooruitlopend op een toename van verkeer, voor bottlenecks in de N217, zoals bij recreatieoord Binnenmaas en verder richting de A29 ter hoogte van Mijnsheerenland;

... de veiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers op onze smalle dijken en wegen verbeteren en, in samenwerking met provincie en waterschap, de hinder van het toegenomen verkeer voor bewoners langs die dijken zoveel mogelijk beperken. Voorbeelden daarvan zijn de woningen op de dijken bij Goudswaard en Piershil en de woningen in Goidschalxoord. Een goede doorstroming van (vracht en landbouw) verkeer is belangrijk.

Veiligheid

Veiligheid is een zaak van iedereen in de Hoeksche Waard. In onze complexe, veranderende samenleving hebben veel mensen een korter lontje. Helaas is in toenemende mate verhuftering van gedrag waarneembaar, bijvoorbeeld escalaties in conflicten tussen inwoners en asociaal rijgedrag met gevaarlijke situaties tot gevolg. Een nog ernstiger probleem is ondermijning: criminele activiteiten die onze democratische en maatschappelijke structuren aantasten. Goede preventie, toezicht en handhaving zijn nodig voor het bestrijden van deze veiligheidsproblemen. Gemeentelijke handhavers (Boa's) en wijkagenten zijn hierbij onze ogen en oren die elkaar kunnen versterken door goed samen te werken. Voor een echte veilige samenleving is meer nodig dan alleen handhaving. Voor het terugdringen van (jeugd)overlast, huiselijk geweld en criminaliteit is samenwerking tussen de beleidsgebieden zorg, onderwijs en veiligheid essentieel.

Het CDA zet zich in om de veiligheidsproblemen in de gemeente Hoeksche Waard aan te pakken. Dit gebeurt gezamenlijk met politie, brandweer, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... gemeentelijke handhavers en wijkagenten bekend maken bij onze inwoners, en zorgen dat ze voldoende capaciteit hebben en zichtbaar en benaderbaar aanwezig zijn in onze wijken, buurten en dorpskernen. Meldingen over bijvoorbeeld snelheidsovertredingen, overlast van hangjongeren en hondenpoep worden snel en adequaat opgevolgd en gehandhaafd;
- ... initiatieven zoals Buurt Bestuurt en de Whatsapp groepen voor buurtpreventie stimuleren;
- ... bij vandalisme zo snel mogelijk vernielingen in de openbare ruimte herstellen. Hierbij wordt er altijd aangifte gedaan en indien mogelijk de schade verhaald op de daders;
- ... de samenwerking aangaan met zorg, onderwijs en veiligheid bij de aanpak van verwarde personen, (jeugd)overlast, huiselijk geweld en criminaliteit;
- ... bij dierenmishandeling aandacht hebben voor zowel dieren als mensen, omdat verwaarlozing en mishandeling van dieren meestal een signaal is voor andere problemen;
- ... ondermijning - oftewel de indringing van de criminele wereld in onze leefomgeving - tegengaan door een integrale aanpak van georganiseerde criminaliteit. Dit gebeurt in samenwerking met politie, justitie en gemeentelijke handhavers.

ZORG VOOR ELKAAR

In de Hoeksche Waard is er een goed minimabeleid en dit houden we ook zo. Wij vinden het daarbij belangrijk dat wij de menselijke maat hanteren en handelen vanuit vertrouwen en barmhartigheid. We willen een evenwichtige en harmonieuze samenleving waarin iedereen mee kan doen, op zijn of haar eigen manier. Ons leidend principe is ook “Positieve Gezondheid in een inclusieve samenleving”. De nadruk ligt daarbij op vitaliteit en eigen regie en niet op ziekte en problemen. We gaan uit van de eigen kracht van mensen: eigen regie (naar vermogen) maakt de kans op een gezond en vitaal bestaan het grootst.

We gaan meer mensen en middelen (geld) inzetten om ziekte te voorkomen, in plaats van te genezen. We gaan van een zorgstelsel naar een welzijnsstelsel. De groeiende vraag naar zorg door vergrijzing betekent dat 1 op de 4 mensen van de beroepsbevolking in de zorg zou moeten werken. Dit kan natuurlijk niet, ook al niet vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. We moeten daarom meer omzien naar elkaar. En we willen grip houden op de (gemeentelijke) zorgkosten. Samenwerking tussen de verschillende financiers van zorg is nodig, omdat investeringen elkaar wederzijds beïnvloeden.

Het CDA zet zich in om de zorg voor elkaar in de gemeente Hoeksche Waard verder te verbeteren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... eenvoudige hulp meer en meer in de directe (thuis)omgeving organiseren, bijvoorbeeld door samen met zorg- en welzijnspartijen en ook met kerken en verenigingen dorpsgerichte ondersteuning op te zetten;
- ... de wijkverpleegkundigen dicht bij de cliënt en diens omgeving, familie en mantelzorgers staan. Ze zijn door hun zichtbare aanwezigheid in de wijk laagdrempelig benaderbaar en hebben in elk dorp een spilfunctie;
- ... zorgpersoneel in de Hoeksche Waard kunnen laten wonen en werken. Indien nodig met voorrangsregelingen;
- ... de dienstverlening vanuit wijkteams verder ontwikkelen naar een laagdrempelige vraag- en hulppost in elk dorp voor (bijna) alle levensvragen over welzijn, zorg, inkomen en wonen. Hierbij ligt de nadruk op beter benutten van algemene voorzieningen en continuïteit van eerstelijnszorg. Naast zorg- en welzijnsorganisaties is samenwerken met verenigingen, woningcorporatie HW Wonen en andere lokale organisaties belangrijk;
- ... kostenstijgingen voorkomen dankzij een inhoudelijk betere samenwerking tussen instanties en hulpverlening, en bijvoorbeeld door het uitvoeren van innovatieve pilots;
- ... Voedselbank Hoeksche Waard ook in de toekomst blijven ondersteunen door het verstrekken van een subsidie;

- ... vormen van hulp bij schulden blijven stimuleren en faciliteren, bijvoorbeeld vanuit de gemeente of vanuit de samenleving zoals SchuldHulpMaatje of Humanitas Thuisadministratie;
- ... zorgen voor passende ondersteuning aan kinderen die in armoede opgroeien, zodat ze mee blijven doen met sociale activiteiten en zich zo verder kunnen ontwikkelen. De sociale wijkteams, scholen en huisartsen hebben een belangrijke rol bij het signaleren hiervan;
- ... een voorziening realiseren voor daklozen met meervoudige problematiek, zoals bijvoorbeeld verslaafden met psychische problemen, zodat deze groep passende zorg krijgt en overlast voorkomen wordt. En respijt- of logeerbedden beschikbaar maken voor mentale gezondheidszorg.

Ouderen

Mede vanwege de toenemende vergrijzing stimuleert de overheid langer zelfstandig wonen en zelfredzaamheid, door te investeren in levensloopbestendige woningen en de beschikbaarheid van voldoende ouderenwoningen. Preventieve seniorenzorg is belangrijk. Dementie neemt volgens de prognose de komende jaren fors toe. Langer thuis wonen is alleen mogelijk als voorzieningen zoals hulp bij het huishouden en verpleging aan huis goed geregeld zijn.

Het gebruik van digitale mogelijkheden wordt ook steeds belangrijker en de Hoeksche Waard biedt een goede digitale infrastructuur. Daarnaast blijven mantelzorgers onmisbaar. Voor het CDA is het hierbij van belang dat essentiële waarden als aandacht en warmte voor de ouderen voorop komen te staan. Het systeem mag nooit ten koste gaan van de mens.

Het CDA zet zich in om regelingen voor ouderen in de gemeente Hoeksche Waard verder te verbeteren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... sneller en meer preventief handelen door ervoor te zorgen dat thuiszorgmedewerkers op één plek, bij het wijkteam, hun signalen kwijt kunnen wanneer er bij cliënten iets mis dreigt te gaan of wanneer zij zich zorgen maken over hen;
- ... de wijkverpleegkundige een grotere rol geven bij het voorkomen dat ouderen ziek worden;
- ... signalerend huisbezoek door vrijwilligers laten helpen bij mensen van 75 jaar en ouder als onderdeel van de preventieve seniorenzorg. Hierbij wordt verkregen informatie bepalend voor het beleid en eventuele persoonlijke hulpvragen doorgespeeld naar het wijkteam;
- ... deelname aan dagbesteding behouden voor iedereen die daarvoor in aanmerking komt door uitbreiding, spreiding en differentiatie in de vormen van dagbesteding. Dit geeft kwaliteit aan het leven en zorgt ervoor dat de mantelzorger(s) de intensieve zorg als mensen nog thuis wonen, kunnen volhouden;
- ... logeerszorg regelen voor mensen met geheugenproblemen of fysieke beperkingen ter verlichting van mantelzorgers, met uitbreiding en spreiding over de Hoeksche Waard;
- ... meer aandacht en begeleiding voor het inzetten van zorgdomotica - technische toepassingen om het leven van ouderen gemakkelijker of comfortabeler te maken - om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten functioneren, en dit stimuleren met subsidies als het bijdraagt tot verlaging van toekomstige gemeentelijke zorgkosten;
- ... naast de mantelzorgers gaan staan en de gemeente hen faciliteert om de zorg vol te kunnen houden gebruikmakend van één meldpunt. Advies over ondersteuning en mogelijkheden van respijtzorg – vervangende zorg voor mantelzorgers - zijn hierin belangrijk. De jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers nieuwe vorm blijft bestaan in combinatie met de praktische hand- en spandiensten aan huis;
- ... meer variatie aanbieden in woonvormen voor ouderen: hofjes, kleinschalige appartementencomplexen en nieuwe vormen van verpleeg- en verzorgingshuizen om het gat te vullen tussen zelfstandig thuis wonen en wonen in een verpleeghuis;
- ... de aanvraag voor respijtzorg, dagopvang en BSO+ eenvoudiger maken, met goed geregeld vervoer en zo nodig hulp van deur tot deur.

Jeugdzorg

Bij de zorg voor jeugdigen moet de belangrijkste inzet zijn gericht op vroegtijdige signalering van belemmeringen in de ontwikkeling. Door in een vroeg stadium de juiste ondersteuning te bieden kunnen grote problemen worden voorkomen. Op het moment dat er hulp nodig is, vindt het CDA het belangrijk dat er samenhangende hulp geboden wordt. Gezin, jeugdhulpverlening, onderwijs, welzijnswerk en vrijetijdsbesteding, op alle leef- domeinen moet worden gewerkt aan hetzelfde doel. Hierbij staat de ondersteuningsbehoefte van het gezin centraal.

Het CDA zet zich in om ook regelingen voor jongeren in de gemeente Hoeksche Waard verder te verbeteren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... het Consultatiebureau en de kinderopvang een belangrijke rol laten blijven spelen om vroegtijdig belemmeringen in de ontwikkeling te signaleren;
- ... bij het inzetten van ondersteuning een gezin zodanig helpen dat men weer vertrouwen krijgt en van daaruit zelf werkt aan het oplossen van de problemen;
- ... 'Kamers met Kansen' realiseren in Hoeksche Waard om voor onze jongeren de overgang van 18- naar 18+ makkelijker te maken daar waar het vangnet van een gezond thuis ontbreekt en er geen inkomen is uit werk, het risico groot is op dakloosheid, schulden en gezondheidsproblemen ten gevolge van drank of drugs;
- ... de samenwerking tussen onderwijs en instellingen voor jeugdhulpverlening versterken door gemeente daar als opdrachtgever op te laten sturen en financieren. Belangrijke normen en waarden worden behalve in het gezin ook op school worden aangeleerd en school is ook de plek waar belemmeringen in de ontwikkelingen vroegtijdig worden gesignaleerd;
- ... schoolmaatschappelijk werk en de praktijkondersteuner Jeugd GGZ bij de huisartsen koesteren en versterken door financiële ondersteuning. Zij vormen belangrijke schakels in het vroegtijdig signaleren en het bieden van laagdrempelige hulp;
- ... in het speciaal (basis)onderwijs jeugdhulpverlening in de vorm van personen aanwezig laten zijn om hulp te bieden aan kinderen en gezinnen. Alleen op die manier kan er werkelijk worden gewerkt aan één plan voor één gezin;
- ... een verbeterslag maken met betrekking tot het aanbod van consumpties in de kantines bij (sport)verenigingen, scholen, bedrijven en ook bij de gemeente zelf. Gezond leven is ook gezond eten.

Zorg voor dieren

Het welzijn van dieren gaat ons aan het hart, waarbij huisdieren, gehouden dieren bij de boerderijen en maneges, of de dieren in de vrije natuur ons even lief zijn.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... bij verwaarlozing of mishandeling kijken naar dieren én mensen. Vaak is het een signaal dat er andere problemen spelen;
- ... inwoners stimuleren om tuinen diervriendelijk in te richten, door bijvoorbeeld het plaatsen van vleermuiskasten of nestkasten voor vogels en door gifvrij en bijvriendelijk te tuinieren;
- ... de voorlichting, onder andere via scholen, over wat er bij de aanschaf en verzorging van dieren komt kijken verbeteren om te voorkomen dat de verantwoordelijkheid wordt onderschat en verzorging van dieren mensen boven het hoofd groeit
- ... inzetten op vroeg signaleren en beheersen van problemen, zoals ziektes en overpopulatie van in het wild levende dieren. Hiermee voorkomen we dat deze problemen ons boven het hoofd groeien en zijn we onveilige situaties en schades voor.

DUURZAME ECONOMIE

Rentmeesterschap is één van onze kernwaarden. Hoe houden we de wereld draaiend op een manier die duurzaam is? Een wereld waarin we gezond ouder kunnen worden, waar voldoende veilig voedsel is voor iedereen, waarin grondstoffen niet uitgeput raken en waarin de natuur, als belangrijke basis voor ons leven, ruimte heeft. Duurzame oplossingen zijn goed voor mens, natuur en economie.

Het CDA Hoeksche Waard staat voor een duurzame balans tussen mens, milieu, natuur en economie, zodat wij de wereld beter achterlaten voor onze (klein)kinderen.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... de energietransitie naar zon, wind, water, biogas, biomassa en aardwarmte versnellen op basis van 100% lokaal initiatief. Inwoners en ondernemers worden ondersteund om zich te organiseren in lokale energiecoöperaties die zelf een plan opstellen hoe zij vanaf 2030 zoveel mogelijk in hun eigen energiebehoefte willen voorzien. Daarbij kunnen ze investeerders uitnodigen, dus precies omgekeerd aan de huidige situatie waarbij investeerders plannen ontwikkelen om daarna pas de inwoners te betrekken;
- ... als gemeente faciliteren bij het uitwerken van de business case van de lokale energiecoöperaties door bijvoorbeeld voorfinanciering van kosten, garantstelling voor leningen en bemiddelen voor subsidies vanuit het Rijk. Daarnaast ondersteunt de gemeente bij het creëren van draagvlak en solidariteit binnen de lokale energiecoöperaties;
- ... zoveel als mogelijk inzetten op het clusteren van verschillende manieren van energieopwekking, multifunctioneel ruimtegebruik en landschappelijke inpassing, zoals zonnepanelen op daken en boven parkeer- en carpoolplaatsen. Bij de ontwikkeling van nieuwe (snel)wegen moet de mogelijkheid voor combinatie met energieopwekking worden onderzocht. We ondersteunen ondernemers die onderzoek doen naar de mogelijkheden van zonnepanelen op water en mobiele zonnepanelen op landbouwgrond. Dit kan ondersteunend zijn aan een duurzame agrarisch bedrijfsvoering en mogelijk zelfs meerwaarde opleveren bij de voedselproductie;
- ... nieuwe plannen voor windmolens of zonneweides op land niet in behandeling nemen. Tenzij er sprake is van multifunctioneel ruimtegebruik en het integraal onderdeel is van de energiemix van een lokale energiecoöperatie en er een duidelijke meerwaarde is voor bijvoorbeeld nieuwe natuurontwikkeling;
- ... in overleg met Stedin (netbeheerder gas- en elektriciteit) en de lokale energiecoöperaties een 'smart grid' ontwerpen – waarbij aanbod wordt afgestemd op de vraag - voor de Hoeksche Waard. Dit stelt ons in staat om lokale opwekking, opslag en gebruik van energie zo goed mogelijk in balans te brengen met de aansluitingen op het hoofdnet. Een mix van zowel verschillende vormen van lokale energieopwekking (wind, zon, biomassa, aqua- en geothermie) als energiedragers (elektriciteit, warmte, biogas en waterstof) als vragers helpt daarbij om schommelingen zo beperkt mogelijk te houden;

- ... inwoners en bedrijven in de Hoeksche Waard volwaardig laten participeren bij het nemen van belangrijke besluiten op het gebied van duurzaamheid;
- ... voor elk kind dat geboren wordt in de gemeente een boom planten. En voor elk huis dat gebouwd wordt twee bomen;
- ... scholen (financieel) ondersteunen bij het aanleggen van 'groenblauwe' schoolpleinen en schooltuinen en kennis over natuur, milieu en onze voedselproductie vergroten door actieve samenwerking tussen scholen, boeren en natuur- en biodiversiteitsverenigingen;
- ... scholen ondersteunen bij verduurzaming van schoolgebouwen;
- ... vol inzetten op isolatie van woningen en energiebesparing en meer zonnepanelen aanbrengen op daken van woonhuizen, agrarische bebouwing en op bedrijfsgebouwen;
- ... inzetten op het versneld aanleggen van de benodigde elektrische infrastructuur in de Hoeksche Waard om de energietransitie te bespoedigen;
- ... het verbruik van fossiel aardgas voor verwarming van woningen verminderen. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn dat onze inwoners de vrijheid hebben om te kiezen voor een passend alternatief en financieel gecompenseerd worden voor de omschakelkosten vanuit het Rijk;
- ... de optie behouden van gasnetten (waterstof of biogas) als extra mogelijkheid voor het verduurzamen van wijken naast andere vormen van verwarming;
- ... gemeentelijke voertuigen op elektra of waterstof laten rijden en gemeentelijke gebouwen goed isoleren en van duurzame energie voorzien. Voor nieuwe gebouwen en bij renovaties en verbouwingen komt er een materialenpaspoort zodat hergebruik vereenvoudigd wordt;
- ... stappen zetten om circulair in te kopen en bij aanbestedingen gebruik maken van de milieukostenindicator als gunningscriterium om toe te groeien naar een circulaire samenleving, waarin we grondstofgebruik zoveel mogelijk voorkomen;
- ... een afvalbeleid kiezen, waarin hergebruik van materialen als glas, papier, plastics, elektrische apparaten en textiel voorop staat. Bij de keuze voor de optimale manier van inzamelen worden bewoners, bedrijven en organisaties betrokken.

Economie

De Hoeksche Waard bevindt zich net onder de nog steeds groeiende Zuidvleugel van de Randstad. Economische samenwerking met het omliggende gebied moet veel aandacht krijgen. Wij willen duidelijke keuzes maken waarmee we geen kansen laten liggen, optimaal bijdragen aan het welzijn van de inwoners en de vergrijsing en ontgroening het hoofd kunnen bieden.

We willen een vitale en levendige gemeente zijn met vitaal ondernemerschap. Dat betekent voor onze gemeente dat we vooral in willen zetten op een groeiende lokale economie met meer banen. De Hoeksche Waard is een interessante vestigingsplaats voor ondernemers. We hebben een groot arbeidspotentieel van gemotiveerde en goed opgeleide inwoners en een goede digitale infrastructuur. Sterke sectoren binnen de gemeente zijn de agrarische sector, IT, bouw en de zorg. De kansen die deze sectoren bieden dragen we actief uit om nieuwe bedrijven en werknemers aan te trekken. Voor economische groei zijn naamsbekendheid, goede infrastructuur, een faciliterende overheid en een sterk MKB nodig.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... samen met onze ondernemers onze regio verder versterken. De gemeente overlegt regelmatig met ondernemerscollectieven, zoals Ondernemersvereniging Hoeksche Waard, LTO en Detailhandelsraad Hoeksche Waard. Daarbij wordt gedacht in mogelijkheden waarbij regels niet leidend moeten zijn, maar ondersteunend;
- ... familiebedrijven koesteren die een grote bijdrage aan de leefbaarheid van een dorp leveren: als werkgever maar bijvoorbeeld ook als sponsor van het verenigingsleven of door zich in te zetten voor een stichting of goed doel. Dát type ondernemerschap wil het CDA koesteren;
- ... de Hoeksche Waard een goede voedingsbodem voor startende ondernemers laten zijn. De gemeente ondersteunt hen, net als de startersorganisatie StartSmart Hoeksche Waard. Bedrijfsverzamelgebouwen en innovatieve hubs helpen starters en kleine bedrijven bij het vinden van een werkplek;
- ... werk maken van flexplekken. Voor velen was thuiswerken noodzakelijk in de afgelopen periode. Het beschikbaar maken van flexplekken in de buurt, bijvoorbeeld in een voormalig gemeentehuis, biedt kansen voor hen die thuis eigenlijk geen goede ruimte hebben om te werken;
- ... markten in de Hoeksche Waard een belangrijke plaats laten hebben. Niet alleen voor de boodschappen, maar ook om elkaar te ontmoeten. Naast de huidige weekmarkten ziet het CDA kansen in het toevoegen van streekmarkten met producten uit de Hoeksche Waard;
- ... als gemeente zoveel als mogelijk lokaal inkoopt en lokale bedrijven betreft bij aanbestedingen. De doelstelling voor het percentage lokale inkoop door de gemeente kan samen met de Ondernemersvereniging Hoeksche Waard worden vastgesteld. De resultaten van deze opgave worden periodiek gepubliceerd;

- ... het groeiende tekort aan arbeidskrachten in de Hoeksche Waard terug kunnen dringen. Het CDA wil dat onderzocht wordt hoe nieuwe Nederlanders het snelst zinvol en met passend werk in de Hoeksche Waard kunnen inburgeren;
- ... onze ambities aanpassen aan de financiële mogelijkheden. De onroerendezaakbelasting (OZB) willen we daarom met maximaal de inflatiecorrectie verhogen. Rentmeesterschap betekent 'duurzaam beleid' ten gunste van de volgende generaties. Dat geldt ook voor het huishoudboekje van de gemeente;
- ... de jaarlijkse opbrengst van de hondenbelasting niet hoger laten liggen, dan er jaarlijks specifiek voor hondenbeleid wordt uitgegeven. In de komende periode zoeken we naar financiële dekking om de hondenbelasting verantwoord en in stappen af te bouwen. Belangrijk onderdeel blijft hierbij het faciliteren van hondenbezitters om hondenpoep in de openbare ruimte te voorkomen;
- ... ervoor zorgen dat de dienstverlening van de gemeente aan ondernemers en burgers van hoge kwaliteit is en ten minste een 8 scoort in het tevredenheidsonderzoek;
- ... op het gebied van de gemeentelijke financiën een duidelijk kader hanteren dat bestaat uit drie elementen: de totale kosten voor de inwoners en ondernemers mogen in principe niet toenemen, de kosten van het ambtelijk apparaat mogen alleen hoger worden als daar een duidelijke meerwaarde voor inwoners en ondernemers tegenover staat, en de gemeentelijke financiën blijven gezond en worden goed beheerst. We kijken kritisch naar activiteiten waar geen behoefte meer aan is, en stoppen die;

De huidige vrijstelling voor winkels om op zon- en feestdagen open te zijn is gebaseerd op de situatie van vóór de herindeling en verschilt daarom per grondgebied van de voormalige gemeenten. Veel inwoners van de Hoeksche Waard hechten grote waarde aan de zondagsrust. Bij wijziging van de vrijstelling zullen de verschillende belangen dan ook zorgvuldig moeten worden afgewogen. De inzet van het CDA bij die afweging is nadrukkelijk het behoud van de zondag als een dag van bezinning, rust, ontmoeting en ontspanning. Daarnaast komen we ook op voor de belangen van ondernemers en hun werknemers.

Agrarische sector

De agrarische sector is belangrijk en kenmerkend voor onze gemeente. Het is niet alleen een economische motor, maar ook de drager van ons (cultuur)landschap. Agrariërs zijn dagelijks met passie bezig met het produceren van ons hoogwaardige voedsel. Daarbij hebben de boeren een zorgfunctie voor de omgeving. Van oudsher is de Hoeksche Waard de voedingsbodem voor de Randstad.

Onze agrariërs behoren tot de koplopers op het gebied van teelttechnieken, bodemgezondheid en biodiversiteit. Het CDA is dan ook trots op onze agrarische bedrijven die voor ons buitengebied zorgen en door innovaties continuïteit van voedselproductie, natuur en landschap bewerkstelligen. Onze agrariërs hebben te maken met veel regels en vinden zichzelf steeds opnieuw uit om efficiënter en duurzamer te telen.

Het CDA zet zich in om agrarische sector in de gemeente Hoeksche Waard verder te stimuleren om samen te werken aan de voedselproductie van de toekomst en het behoud van de ruimtelijke kenmerken van ons eiland.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... de agri- en foodsector omarmen en actief met hen onderzoeken welke rol agrariërs uit de Hoeksche Waard kunnen en willen spelen in de transitie naar kringlooplandbouw, energietransitie en klimaatadaptie, waaronder het creëren van een waterbuffer (via infiltratie of drukdrainage) in de bodem en het vastleggen van koolstof in de bodem (carbon farming);
- ... de nieuwe generatie agrariërs helpen een plek te vinden in vitale agrarische bedrijven van hun ouders. Hierbij kan de gemeente een rol spelen bij het wegnemen van drempels bij uitbreiding van het bedrijf, tot een gesloten keten komen, of eventueel verbreding van de agrarische functie;
- ... het Foodlab programma van de gemeente Hoeksche Waard samen met (agrarische) ondernemers en kennisinstellingen voortzetten en uitbreiden;
- ... innovaties en nieuwe werkwijzen op gebied van duurzaamheid, natuur en milieu stimuleren, bijvoorbeeld door het opzetten van een programma voor uitwisseling van de ervaringen met kringlooplandbouw;
- ... een accountmanager aanstellen specifiek voor de agrarische sector. Samen met het (agrarisch) ondernemersloket moet dit ervoor zorgen dat de gemeente voldoende kennis in huis heeft en dat de agrariërs een duidelijk aanspreekpunt hebben bij hun bedrijfsvoering en vernieuwing;
- ... het wonen in vrijgekomen boerderijen zonder agrarisch bedrijf mogelijk maken, onder de voorwaarde dat de andere agrariërs niet in hun bedrijfsvoering worden beperkt.

Toerisme

De Hoeksche Waard heeft sterke recreatieve waarden. De vele natuurgebieden die de gemeente rijk is (Hoogezandse Polder, Tiengemetten, Oeverlanden Strijensas, Leenherengorzenpolder, Korendijkse Slikken) bieden een keur aan mogelijkheden voor wandelaars en vogelaars. De gehele gemeente is een aaneengeschakeld gebied van 60 polders. Verspreid door het gebied bevinden zich vele monumenten, kerken, historische molens en karakteristieke boerderijen. Ook op het gebied van recreatief winkelen heeft de Hoeksche Waard veel te bieden. De ligging van de Hoeksche Waard biedt daarom kansen: dicht bij de Randstad vind je hier rust, authenticiteit en beleving. We kunnen verdere groei van recreatie mogelijk maken.

Het CDA zet zich in om toerisme in de gemeente Hoeksche Waard verder te stimuleren.

Samen willen we bouwen aan een Hoeksche Waard waarin we:

- ... de kwaliteit van bestaande natuur- en recreatiegebieden verbeteren, nieuwe gebieden aanleggen en beter bereikbaar en (be)leefbaar maken. Niet ten koste van de landbouw of het landschap, maar juist door verbanden te leggen met onze voedselproductie, cultuurhistorie, natuur, educatie en landschap;
- ... inzetten op de recreatieve benutting en promotie van de Hoeksche Waard door samen met Hoeksche Waards Landschap combinaties te zoeken tussen natuur, agrarische activiteiten, zorg en educatie. Dit is bijvoorbeeld een zorgboerderij waar fietsers een kop koffie kunnen drinken en van het toilet gebruik kunnen maken. We bevorderen combinaties van outdoor activiteiten, zoals kano- en mountainbikeroutes;
- ... inzetten op promotie van ons unieke cultuurlandschap in combinatie met voldoende ruimte voor verblijfsrecreatie samen met Natuurlijk Hoeksche Waard als drager van de gebiedsmarketing;
- ... bewustwording van de natuur bij kinderen stimuleren. Aanleg van natuurspeeltuinen bij dorpen die langs de grienden van de Hoeksche Waard liggen, laat kinderen eerder en beter op een leuke manier in aanraking met de natuur;
- ... samen met ondernemers fietsverhuurmogelijkheden toevoegen om de vele mogelijkheden die de regio biedt op de fiets te verkennen en te beleven;
- ... kansen bieden voor verhuur van private woningen aan toeristen, waarbij verplichte registratie zal plaatsvinden om te voorkomen dat deze vorm van verhuur tot overlast leidt.

**DE HOEKSCHE WAARD
MAKEN WE SAMEN**